

ΝΕΟΦΑΝΕΙΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΑ

(Ένα ποιμαντικό καί κοινωνικό πρόβλημα)

τοῡ Πρωτοπρ. Κυριακού Τσουρού

Γραμματέως τῆς Σ.Ε. ἐπί τῶν Αἱρέσεων

ΜΕΡΟΣ Α'

1. Τά χαρακτηριστικά τοῡ προβλήματος

Εἶναι γνωστό, ὅτι οἱ **αἱρέσεις** καί τά **σχίσματα** συνοδεύουν τήν πορεία τῆς ἱστορικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀπό τά πρῶτα βήματά της. Ὑπῆρξαν μάλιστα ἕνα ἀπό τά κύρια αἷτια τῆς σύγκλησης τοπικῶν καί οἰκουμενικῶν συνόδων, οἱ ὁποῖες κατοχύρωσαν σέ ὅρους τήν Ὄρθή Πίστη, καί συγχρόνως ἀπετέλεσαν τήν πρόκληση γιά τήν γόνιμη ἀνάπτυξη τῆς πατερικῆς (καί εἰδικότερα τῆς ἀπολογητικῆς) θεολογίας.

Τό φαινόμενο ὅμως τῆς **σύγχρονης πλάνης** καί τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων διαφέρει τόσο στήν **ἐκταση** ὅσο καί στά **χαρακτηριστικά**. Οἱ **παλαιότερες αἱρέσεις**, μία ἢ ἐλάχιστες σέ κάθε ἐποχή, ἐμφανίζονταν ὡς θεολογικές, δογματικές ἢ ἐκκλησιολογικές διαφοροποιήσεις καί παρεκκλίσεις ἀπό τό δόγμα καί τό πολίτευμα, τῆς ἱστορικῆς Ἐκκλησίας. Ἦταν γνωστή ἡ ταυτότητά τους καί οἱ ἴδιες δέν ἔκρυπταν τό ἀληθινό τους πρόσωπο. Ἡ Ἐκκλησία ἐντόπιζε, ἀπομόνωνε καί καταπολεμοῦσε τήν αἵρεση, διεξάγοντας ἕνα θεολογικό ἀγῶνα, πολλές φορές διαλεγόμενη μέ τόν ἴδιο τόν αἰρετικό.

Οἱ **νεοφανεῖς αἱρέσεις** εἶναι πολυάριθμες, πολύμορφες καί πολυώνυμες καί δραστηριοποιῶνται κάτω ἀπό ποικίλα προσωπεῖα. Δέν εἶναι μόνον αἱρέσεις, ὑπό τήν ἐκκλησιολογική ἔννοια, ἀλλά καί παραθρησκεῖες, μέ ἔντονο συγκρητιστικό καί ἀποκρυφιστικό χαρακτήρα. Ἀριθμοῦν ἑκατοντάδες μέ αὐξανόμενο ρυθμό.

Οἱ νεοφανεῖς αἱρέσεις, δέν ἐκδηλώνονται ὅλες ἐχθρικά πρὸς τήν Ὄρθόδοξη Πίστη ἢ δέν ἀπορρίπτουν φανερά τήν

Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί τήν Ὁρθόδοξη ιδιότητα. Χρησιμοποιοῦν παραπλανητικούς τίτλους, προσωπεῖα καί ὀρολογίες ὀρθόδοξης, προκαλώντας ἔτσι μεγάλη σύγχυση, ὡς πρός τό περιεχόμενο τῆς πίστεως καί διευκολύνοντας τόν προσηλυτισμό.

Μέ τόν τρόπο αὐτό δημιουργεῖται μιά ἔντονη σύγχυση στό Ὁρθόδοξο Πλήρωμα, καθόσον οἱ αἱρέσεις δέν γίνονται εὐκολά ἀντιληπτές καί φανερές. Ἡ σύγχυση ἐντείνεται ἀπό τό γεγονός ὅτι ὑπάρχει μιά ἀτέλειωτη ποικιλία τίτλων μέ χαρακτηριστικά χριστιανικά, ψευδοχριστιανικά, ἀκόμη καί δῆθεν Ὁρθόδοξα, χιλιαστικά καί γενικῶς ἐσχατολογικά, νεογνωστικά, φιλοσοφικά, πολιτιστικά, ἀποκρυφιστικά, γκουρουϊστικά, ἰνδουϊστικά καί βουδιστικά, πνευματιστικά καί παραψυχολογικά, οὐφολογικά, νεοσατανιστικά καί νεοπαγανιστικά, ἀλλά καί ἐπιστημονικοφανῆ, ὅπως, ἰνστιτούτα ψυχολογίας ἢ ψυχοθεραπείας ἢ ἀνάπτυξης τοῦ νοῦ, καί, τέλος, πολεμικῶν τεχνῶν, ἐναλλακτικῶν θεραπειῶν κ.ἄ. Ὑπάρχει, δηλαδή προσφορά γιά ὅλα τά "γοῦστα" τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Ὁ μακαριστός π. Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος, ὁ πρωτεργάτης αὐτός καί σύγχρονος ἀπολογητής στόν νευραλγικό τομέα τῆς ὀρθῆς ἀντιμετώπισης τοῦ προβλήματος τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων, ἔκανε λόγο γιά "ὑπεραγορά θρησκείας".

Προτοῦ ὅμως προχωρήσουμε πρέπει νά ἐπισημάνουμε ὅτι οἱ σύγχρονες αἱρέσεις διακρίνονται σέ δύο μεγάλες κατηγορίες: Στήν μία κατηγορία ἐντάσσονται οἱ ὁμάδες ἐκεῖνες πού ἔχουν χριστιανικά ἢ ψευδοχριστιανικά χαρακτηριστικά καί εἶναι οἱ κατά κυριολεξίαν αἱρέσεις. Στήν δεύτερη ἐντάσσονται ἐκεῖνες οἱ ὁμάδες πού διαφοροποιοῦνται οὐσιαστικά ἀπό τήν χριστιανική πίστη, ἀλλά καί τήν διδασκαλία τῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν, ἀλλά καί τῶν θρησκειῶν τῆς Ἀνατολῆς ἀπό τίς ὁποῖες κυρίως προέρχονται καί τίς ὁποῖες χαρακτηρίζομε ὡς παραθρησκευτικές ὁμάδες (διεθνῶς σέκτες ἢ λατρεῖες-cults). Οἱ ὁμάδες αὐτές ἐντάσσονται στό παγκόσμιο συγκρητιστικό ρεῦμα τῆς "Νέας Ἐποχῆς", τό ὁποῖο, ὡς γνωστό, ἐπαγγέλλεται τήν ἐγκαθίδρυση μιᾶς "Νέας Παγκόσμιας Θρησκείας".

Στις ομάδες αυτές ἐπιδιώκεται νά σχετικοποιηθεῖ ἡ Χριστιανική Ἀλήθεια, ὥστε νά καταντήσει μία ἀπό τίς πολλές "ἀτραπούς" τῆς "Νέας Παγκόσμιας Θρησκείας". Δέν εἶναι δέ σπάνιο ὅπαδοί τῶν ομάδων αὐτῶν νά δηλώνουν πιστοί Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί καί συγχρόνως ὅπαδοί ἑνός γκουρού, ἑνός ζῶντος δηλαδή δασκάλου, "μεσσία"- "ὑδροχοϊκοῦ χριστοῦ".

Συνοπτικά, μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι καί οἱ δύο κατηγορίες τῆς σύγχρονης πλάνης (αἰρέσεις καί σέκτες), καίτοι διαφοροποιοῦνται ριζικά μεταξύ τους ὡς πρός τήν προέλευση καί τήν διδασκαλία, ἔχουν ὡς κοινό χαρακτηριστικό τους, ὅτι εἶναι ὀλοκληρωτικές ομάδες "χειρισμοῦ τοῦ νοῦ" τοῦ ἀνθρώπου, τόν καθιστοῦν ὑποχέριό τους καί τόν ὀδηγοῦν (μέ διάφορους μηχανισμούς καταστολῆς καί ἄσκησης ψυχολογικῆς βίας) σέ μία συμπεριφορά ἐπικίνδυνη γιά τόν ἑαυτό του καί γιά τό κοινωνικό σύνολο.

2. Εἰδικά χαρακτηριστικά τῶν νεοφανῶν αἰρέσεων

α. Μιλώντας, πρῶτον, γιά τίς **χριστιανικές αἰρέσεις** καί τίς παραχριστιανικές ομάδες, πρέπει νά ποῦμε ὅτι εἶναι ομάδες μέ πολλές καί σοβαρές ἀποκλίσεις καί διαφοροποιήσεις ἀπό τήν Χριστιανική Ἀλήθεια. Πρόκειται συνήθως γιά διδασκαλίες ἢ ὀργανωμένες ομάδες πού πιστεύουν στόν Ἰησοῦν Χριστό, ἢ τουλάχιστον ὀμιλοῦν γι'Αυτόν. Εἶναι δηλαδή ομάδες πού κινοῦνται ἐντός τοῦ χριστιανικοῦ χώρου. Μερικές ἔχουν ἀπωλέσει κάθε χριστιανικό χαρακτηριστικό στό "δόγμα" τους ἢ στό πολίτευμά τους, ὅπως εἶναι οἱ "Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά", οἱ Μορμόνοι, οἱ Ἀντβεντιστές κ.ἄ.

Κύριο χαρακτηριστικό τῶν ομάδων αὐτῶν, εἶναι ἡ μικρή ἱστορική πορεία τους, πού δέν ἔχει καμία σχέση καί σύνδεση μέ τήν ἱστορική Ἐκκλησία πού ἴδρυσε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, οὔτε στήν πίστη, οὔτε στήν λατρεία, πολύ περισσότερο στήν "ἀποστολική διαδοχή". Ἡ ἱστορία τους ξεκινᾷ ἀθαιρέτα καί ξαφνικά, μόλις μερικές δεκαετίες πρίν, ὅπως τῶν Ἑλλήνων Νεοπεντηκοστιανῶν στή δεκαετία τοῦ '60 καί ἄλλων στή δεκαετία τοῦ '20. Ἄλλες ομάδες ἔχουν ζωή 100 ἢ τό πολύ 130 ἐτῶν, ὅπως ἡ ἐταιρία "Σκοπιά"

τῶν "Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ".

Ἄλλο χαρακτηριστικό τῶν νεοφανῶν αὐτῶν αἰρέσεων εἶναι οἱ φονταμενταλιστικές διδασκαλίες τους, ἡ σκληρή συμπεριφορά τους πρὸς τοὺς ἔξω καὶ ἡ ἀυστηρότητα στὴν πειθαρχία τῶν ὀπαδῶν, ἡ ὁποία ἐνίοτε παίρνει τὸν χαρακτήρα ἀπειλῆς. Ἀκόμη χαρακτηρίζονται γιὰ τὶς ἔντονες ἐσχατολογικὲς διδασκαλίες τους καὶ τὶς δῆθεν προφητικὲς προβλέψεις τους, γιὰ τὶς ὁποῖες συνεχῶς διαψεύδονται. Οἱ συνεχεῖς ἀναγγελίες τοῦ τέλους τοῦ κόσμου (συστήματος κατὰ τοὺς Χιλιαστὲς) καὶ ἡ ἀπειλή τοῦ Ἀντιχρίστου ἢ ἡ ὑπόσχεση τῆς λεγομένης "ἄρπαγῆς" (κατὰ τοὺς Πεντηκοστιανούς), ὀλοκληρώνουν τὴν μέθοδο τοῦ ἐκφοβισμοῦ καὶ τῆς καταπιέσεως τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητος καὶ τῆς στέρησεως βασικῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν ὀπαδῶν τους. Καὶ εἶναι αὐτὲς ἀκριβῶς οἱ ὁμάδες πού, ὅταν καταγγελοῦν, διαμαρτύρονται ὅτι καταπατοῦνται τάχα τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματά τους καὶ ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία τους.

β. Μιλῶντας τώρα γιὰ τὴν **παραθρησκεία**, πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι πρόκειται γιὰ διδασκαλία ἢ συγκροτημένη ὁμάδα (σέκτα) ἢ ὀργάνωση πού δέν ἐντάσσεται στὸν χριστιανικὸ χῶρο, ἀκόμη καὶ ὅταν χρησιμοποιεῖ χριστιανικὴ ὀρολογία· δέν πιστεύει στὸν Χριστό, ἀκόμη καὶ ὅταν χρησιμοποιεῖ τὸν ὄρο "χριστός" καὶ συνήθως δέν ἀνήκει στίς μονοθεϊστικὲς θρησκείες. Δηλαδή, δέν πρόκειται γιὰ "γνωστὴ θρησκεία", ὅπως αὐτὴ ὀρίζεται ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ Σύνταγμα. Δηλαδή θρησκεία μὲ φανερὴ διδασκαλία καὶ λατρεία καὶ πού δέν ἀπειλεῖ τὴν δημόσια τάξη καὶ τὰ χρηστά ἦθη. Γι'αὐτὸ καὶ θεωρεῖται ὡς παραθρησκεία.

Ἡ Ἐκθεση τῆς Γαλλικῆς "Διυπουργικῆς Ἀποστολῆς γιὰ τὴν καταπολέμηση τῶν αἰρέσεων" (Ἰανουάριος τοῦ 2000, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ κ. Ἀλέν Βιβιέν), ἐπιχειρῶντας νὰ δώσει ἕναν ὀρισμὸ τοῦ ὄρου σέκτα, γράφει: "**Ἡ αἴρεση (σέκτα) εἶναι ἕνας σύνδεσμος μὲ ὀλοκληρωτικὴ δομὴ, δηλώνοντας ἢ ὄχι θρησκευτικούς σκοπούς, τοῦ ὁποῖου ἡ συμπεριφορὰ πλήττει τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα καὶ τὴν κοινωνικὴ ἰσορροπία**" (σελ. 53).

Βασικό χαρακτηριστικό τους είναι, ακόμη, ή ολοκληρωτική δομή τους. Στην κορυφή της κάθε ομάδας υπάρχει ο αρχηγός, ο οποίος είναι περιβεβλημένος με θεϊκή αυθεντία, είτε αυτός ονομάζεται γκουρού ή θεϊκός διδάσκαλος, είτε μεσσίας (χριστός). Αυτός έχει απόλυτη εξουσία πάνω σε όλες τις πτυχές της προσωπικότητας του όπαδου, μηδέ της καθαρά ιδιωτικής και προσωπικής ζωής του έξαιρουμένης. Υπάρχουν ομάδες που καθορίζουν, φερειπείν, ποιός ποιάν και πότε θα νυμφευθή (Ένωτική Έκκλησία του Σάν Μιούνγκ Μούν). Άλλες που ελέγχουν στενά την ζωή των όπαδων τους ή που οί όπαδοί τους αστυνομεύουν την προσωπική ζωή των άλλων (Έκκλησία της Σαηεντολόγίας). Σχεδόν όλες απαιτούν πλήρη ύποταγή, αποκοπή από τό οικογενειακό περιβάλλον, τίς σπουδές, τό επάγγελμα και την αφιέρωση στον "σκοπό" της όργάνωσης, που ταυτίζεται δήθεν μέ την "σωτηρία του κόσμου". Άλλες απαιτούν έγγραφη παραχώρηση των περιουσιακών στοιχείων των όπαδων τους, και άλλες ένυπόγραφη δήλωση παραίτησής τους από ευθύνη της όργάνωσης για τυχόν αυτοκτονία τους (από απελπισία) μέσα στην όργάνωση (Έκκλησία της Σαηεντολόγίας). Δέν είναι λίγες εκείνες οί ομάδες που έξευτελίζουν την προσωπικότητα και την άξιοπρέπεια των όπαδων τους εκβιάζοντάς τους μέ έξομολογήσεις γραπτές ή μέ όμαδικά όργια και άλλες ταπεινωτικές πράξεις ή τούς ύποβάλλουν αποφάσεις αυτοκτονίας (π.χ. απαγόρευση μετάγγισης, στους "Μάρτυρες του Ίεχωβά"). Μερικές ομάδες φθάνουν μέχρι και την παρακαλούθηση δημοσίων προσώπων (Έκκλησία της Σαηεντολόγίας) ή την λασπολογία και την τρομοκρατία θυμάτων και επικριτών τους (Αυτό έχει διαπιστωθεί και στην Ελλάδα - παράδειγμα ή περίπτωση του π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου και όχι μόνον, αλλά και διεθνώς).

Χαρακτηριστικό επίσης των όμαδων αυτών είναι και ή προσφορά ποικίλων δελεασμάτων και ύποσχέσεων, ή ή διοργάνωση προγραμμάτων κοινωνικής προσφορᾶς, όπως ή απεξάρτιση από τά ναρκωτικά, ή υπεράσπιση δήθεν των ανθρώπινων δικαιωμάτων, ή πυροπροστασία, κ.ά.

Έτσι, απειλούνται μέ διάβρωση, όχι μόνον τό Όρθόδοξο φρόνημα, αλλά και όλοι οί τομείς της κοινωνικής ζωής. Για την

Ἐκκλησία (πού αὐτό κυρίως μᾶς ἐνδιαφέρει) δημιουργεῖται ἕνα σοβαρώτατο καί σέ συνεχή διόγκωση ποιμαντικό πρόβλημα.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ

1. Μορφή τῆς Ποιμαντικῆς τῶν αἱρέσεων

Σπεύδω νά ἐπισημάνω ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ἡ ποιμαντική ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων καθορίζεται ἀπό τήν μορφή τοῦ σύγχρονου φαινομένου τῶν αἱρέσεων. Πρέπει δηλαδή νά ληφθῆ ὑπόψη ὅτι, ἀφενός, ὅλες οἱ σύγχρονες αἱρέσεις δέν ἐντάσσονται σέ μιά καί μόνη κατηγορία καί, ἀφετέρου, ὅτι ἀριθμοῦν ἑκατοντάδες. Ἔτσι, διαφορετική θά εἶναι προφανῶς ἡ μελέτη καί ἡ ἀντιμετώπιση τῶν ομάδων πού ἀνήκουν στήν μιά κατηγορία, δηλαδή ἐκείνη τῶν χριστιανικῶν αἱρέσεων καί τῶν παραχριστιανικῶν ομάδων, καί διαφορετική ἐκείνων πού ἀνήκουν στήν κατηγορία τῶν ἐξωχριστιανικῶν παραθρησκευτικῶν ἀποκρουστικῶν, γκουρουϊστικῶν, νεογνωστικῶν, νεοπαγανιστικῶν, καί πλήθους ἄλλων ομάδων τῆς «Νέας Ἐποχῆς». Κάθε μιά ἀπ' αὐτές τίς δύο κατηγορίες χρειάζεται διαφορετικές, εἰδικές γνώσεις, εἰδική ἐκπαίδευση καί ἀνάλογη μεταχείριση.

Βεβαίως, πρέπει νά τονίσουμε ὅτι, καίτοι οἱ δύο αὐτές κατηγορίες τῆς πλάνης (αἱρέσεις καί σέκτες), διαφοροποιοῦνται ριζικά μεταξύ τους ὡς πρός τήν προέλευση καί τήν διδασκαλία, ἐν τούτοις, ἀπό ποιμαντικῆς ἀπόψεως πρέπει νά ἀντιμετωπίζονται ὡς ἐξίσου ἀπειλητικές γιά τό Ὁρθόδοξο Πλήρωμα, ἐφόσον ἀλλοιώνουν τήν Εὐαγγελική Ἀλήθεια καί ὀδηγοῦν σέ σύγχυση καί ἐκτός τῆς Κιβωτοῦ τῆς σωτηρίας.

2. Τρόποι ἐφαρμογῆς τῆς Ποιμαντικῆς στρατηγικῆς

Κατά τήν ταπεινή μου γνώμη, δύο εἶναι οἱ ἄξονες πάνω στούς ὁποίους στηρίζεται –καί πρέπει νά στηρίζεται– ἡ ποιμαντική ἀντιμετώπιση τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων: πρωτίστως, ἡ σέ βάθος καί πλάτος οὐσιαστική καί ὀλοκληρωμένη ἐκ μέρους μας γνώση τῆς ὀρθῆς Ἀγιογραφικῆς Πίστεως καί τῆς Ἀγιοπατερικῆς

έρμηνείας της, δηλαδή ή κατήχηση -άνακατήχηση- Ποιμένων καί Πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, καί, ἀκολουθῶς, ή στοιχειώδης τουλάχιστον, ἄν μή ἐπαρκής, πληροφόρηση καί γνώση τῶν κυριωτέρων θέσεων, κακοδιδασκαλιῶν καί προσηλυτιστικῶν μεθοδεύσεων τῶν συγχρόνων αἰρετικῶν.

Καί βεβαίως, στόχος μας δέν εἶναι –καί δέν πρέπει νά εἶναι- ή μείωση ἢ ή προσβολή κανενός. Σεβόμενοι τό δικαίωμα τοῦ καθενός στήν ἐλεύθερη ἐπιλογή τοῦ θρησκευτικοῦ πιστεύω του, ἔχομε ὡς στόχους μας, ἀπό τήν μιᾶ πλευρά, τήν ἐνημέρωση τῶν Ὁρθοδόξων ἀδελφῶν μας πάνω στά κύρια χαρακτηριστικά τῆς σύγχρονης πλάνης καί τήν διαφύλαξη ἀνόθευτης τῆς παρακαταθήκης τῆς «ἅπαξ παραδοθείσης» (Ἰούδα, 3) σέ μᾶς πίστεως, καί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, στοχεύομε στήν ἀπελευθέρωση καί τόν ἀπεγκλωβισμό τῶν πλανεμένων ἀδελφῶν μας ἀπό τά δίκτυα τῆς πλάνης. Γι' αὐτό, βασική προϋπόθεση γιά τήν ὀρθή ποιμαντική στρατηγική εἶναι ή γνώση τῆς προβληματικῆς, ή ὁποία προβάλλει ἀπό τόν χαρακτήρα καί τήν δραστηριότητα τῶν ὁμάδων αὐτῶν. Ἐπειδή δέ, τόσον ὁ χαρακτήρας αὐτῶν, ὅσο καί ή δραστηριότητά τους παρουσιάζουν, ὅπως εἴπαμε, μιᾶ μεγάλη ποικιλία, ἀνάλογες εἶναι καί οἱ πτυχές τοῦ προβλήματος.

Στήν προσπάθειά μας αὐτή πρέπει νά λάβουμε ὑπόψη ὅτι οἱ νεοφανεῖς αἱρέσεις χρησιμοποιοῦν κατά κῶρον πολυποίκιλα καί παραπλανητικά προσωπεῖα, καθιστῶντας ἔτσι δυσκολώτατο τό ἔργο τοῦ ποιμένου στόν ἔγκαιρο ἐντοπισμό τοῦ προβλήματος. Πολλάκις ὁ ποιμένας δέν ἀντιλαμβάνεται κᾶν ἢ δέν εἶναι σέ θέση νά διακρίνει τήν ὑπαρξη τοῦ προβλήματος καί ἄρα νά ἀποκαλύψει τήν πλάνη πού ὑποκρύπτεται. Γι' αὐτό, ἀπαιτεῖται Ὁρθόδοξη θεολογική κατάρτιση, ποιμαντική μέριμνα, μελέτη τῶν χαρακτηριστικῶν καί τῶν μεθόδων δράσεως τῶν ὁμάδων αὐτῶν καί ἀνάπτυξη τῶν δοκιμασμένων ἀπολογητικῶν μεθόδων τῆς Ἐκκλησίας μας.

3. Τό γενικό Ποιμαντικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας

Καί εἶναι ἀληθές ὅτι τό ποιμαντικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας δέν περιορίζεται καί δέν μπορεῖ νά περιορίζεται μόνο στήν ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἕνα πολύπλευρο ποιμαντικό ἔργο νά ἀσκήσει καί μέσα σ' αὐτό καίρια, κεντρική καί

πρωταρχική θέση κατέχει ή ανάπτυξη τῆς λατρευτικῆς ζωῆς καί ή τέλεση τῶν Μυστηρίων καί ιδιαίτέρως τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὡς φορέων τῆς σώζουσας ἄκτιστης θείας Χάριτος γιά τούς πιστούς.

Ἐπειτα ή Ἐκκλησία ὀφείλει νά ἀντιμετωπίζει ποικίλα ἄλλα προβλήματα πνευματικά, κοινωνικά καί ποιμαντικά, ἀσκεῖ φιλανθρωπία, μεριμνᾷ γιά τήν νεότητα, γιά τά γηρατεία, γιά τήν οἰκογένεια, συμμετέχει στό κοινωνικό γίγνεσθαι, ὑψώνει τήν φωνή της γιά κάθε θέμα πού ἔχει σχέση μέ τήν ζωή, τόν γάμο, τήν ἐπιστημονική ἔρευνα κ.λ.π. Καί ὀρθῶς κάνει.

Ὅμως ἀνάμεσα σέ ὅλα αὐτά εἶναι ἀναγκαῖο ή Ἐκκλησία - ιδιαίτερα σήμερα- νά περιφρουρήσει τό ὀρθόδοξο φρόνημα ἀπό τήν διάβρωση καί τήν σύγχυση, μέ τίς ὁποῖες ἀπειλεῖται ἀπό τήν κατεγιστική καί ὑπουλη ἐπέλαση τῶν αἰρετικῶν καί νεοεποχίτικων μηνυμάτων - συνθημάτων ἀπό πολλές πλευρές. Αὐτό εἶναι τό πρῶτιστο ἔργο της. Ἡ Ε΄ Διορθόδοξη Συνδιάσκεψη τῆς Ναυπάκτου (13-18.5.93) σημειώνει: «Παρατηρεῖται μία ἐκκοσμικευμένη ποιμαντική μέ κίνδυνο νά ἐπικεντρώνουμε τήν προσπάθειά μας στούς κοινωνικούς κινδύνους καί νά διαγράψουμε τούς πνευματικούς κινδύνους» (Ποιμαντική Ἀντιμετώπιση, σ. 107-108). Πνευματικοί κίνδυνοι εἶναι ή διάβρωση τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως καί ἄρα ή σύγχυση στό θέμα τῆς σωτηρίας. Ἡ περιφρούρηση λοιπόν τῆς «ὕγιαινούσης διδασκαλίας» (Α΄ Τιμ. α΄ 10) εἶναι πρῶτιστη ποιμαντική ἀνάγκη σήμερα. Ἐξ ἄλλου, οἱ σοβαρές συνέπειες ἐπί τοῦ ἀτόμου καί τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, πού προκύπτουν ἀπό τήν ἐγκληματική ἐνίοτε δραστηριότητα πολλῶν παραθρησκευτικῶν ὁμάδων, πλήττουν καί αὐτό τό Πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπομένως, ή ἄσκηση τῆς Φιλανθρωπίας τοῦ Χριστοῦ πρέπει νά συμπεριλαμβάνει καί τά θύματα τῆς πλάνης. Νά δώσει, ὄχι μόνο τόν «ἄρτον τόν ἐπιούσιον», ἀλλά καί τόν «Ἄρτον τῆς Ζωῆς».

Στή συνέχεια θά ἤθελα νά κάνω μερικές πρακτικές ἐπισημάνσεις, οἱ ὁποῖες, κατὰ τήν γνώμη μου, πρέπει νά λαμβάνονται σοβαρῶς ὑπόψη στήν ἐφαρμογή τοῦ τρόπου τῆς ὀρθῆς ποιμαντικῆς, στήν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος τῶν αἰρέσεων.

4. Ἡ Ποιμαντική στρατηγική ἔναντι τῶν αἰρέσεων

α) Συχνά, μπροστά στήν παρουσία ἑνός ἀνεπιθύμητου αἰρετικοῦ, πού ἔρχεται νά διαταράξει τήν εἰρήνη καί τήν συνοχή τῆς ἐνορίας μας ἢ τῆς πόλεώς μας ἢ τῆς οἰκογένειάς μας, χρησιμοποιοῦμε τρόπους πού δέν εἶναι ποιμαντικά ὀρθοί. Εἶναι λάθος νά κινούμεθα ἀνεξέλεγκτα, ἀπρογραμματίιστα, σπασμωδικά καί ἐρασιτεχνικά. Ἡ εἶδηση, φερειπεῖν, τῆς ἴδρυσης ἑνός εὐκτηρίου οἴκου "μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ" ἢ Πεντηκοστιανῶν ἢ ἡ ἐμφάνιση μιᾶς αἵθουσας κάποιας παραθρησκευτικῆς ομάδας στήν ἐνορία μας ἀσφαλῶς καί δέν πρέπει νά ἀντιμετωπισθῇ ἀπό τόν ποιμένα μέ ἔνοχη ἀδιαφορία. Ὅμως δέν πρέπει ἐξ ἴσου νά χρησιμοποιηθῇ ἡ βία ἢ νά ἐκδηλωθῇ πανικός. Αἰταιεῖται προσοχή καί συστηματική μελέτη τοῦ προβλήματος. Ὑπάρχουν νόμιμα, νομικά μέσα, τά ὁποῖα πρέπει νά ἐξαντληθοῦν, σέ συνεργασία μέ ἐξειδικευμένους νομικούς. Συγχρόνως, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐνημέρωσις τῶν πιστῶν καί δὴ τῶν περιοίκων, ἄν αὐτή δέν ἔχει γίνει ἤδη προληπτικά, στήν γενικώτερη κατήχηση τοῦ Ὁρθοδόξου Πληρώματος. Κάθε ἄλλη ἀπρόσεκτη ἀντίδραση εἶναι σέ βάρος τῆς ποιμαντικῆς μας καί ἐνδεχομένως ἐπ' ὠφελεία τῶν αἰρετικῶν.

β) Μιά δεύτερη ἐπισήμανση ἀφορᾶ στήν κατήχηση τῶν πιστῶν καί μάλιστα τῶν νέων, ἕνα ἔργο ἀναγκαῖο, σοβαρό καί ἐπεῖγον, ἰδιαίτερος σήμερα, πού τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ἀλλοιώνεται, ὑποβαθμίζεται ἢ παραγκωνίζεται στά σχολεῖα. Ἡ κατήχηση τοῦ Λαοῦ περιορίζεται σέ ἐλάχιστες ἐνοριακές συνάξεις μελέτης τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καί στό κήρυγμα. Τό κήρυγμά μας ὅμως εἶναι πολλές φορές χωρίς κατηχητικό καί θεολογικό λόγο. Εἶναι συνήθως μιᾶ ἀνώδυνη καί ἀνιαρή ἠθικολογία καί καθηκοντολογία μωσαϊκῆς μορφῆς. Ἐνίοτε καλλιεργεῖται στόν πιστό ἡ σκληρότητα πρὸς τόν ἁμαρτωλό καί μάλιστα πρὸς τόν πλανεμένο ἀδελφό. Ὁ αἰρετικός χαρακτηρίζεται ὡς «ὁ λῦκος», «ὁ σατανᾶς», «ὁ ἀντίχριστος», ὁ «πουλημένος» κ.λ.π. Ἐκφράσεις ἀνάρμοστες, πιθανῶς ἀναληθεῖς, σίγουρα βλαπτικές γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἀπειλῆς. Χρειαζεται ἡ οἰκοδομή στήν πίστη καί ἡ σωστή ἐνημέρωση τῶν πιστῶν καί ὄχι ἡ διαβολοποίηση τοῦ ἄλλου.

Ὁ λόγος μας πρέπει νά εἶναι «ἄλατι ἡρτυμένος» (Κολ.δ' 6) καί λόγος πόνου καί ἀγωνίας, ἀλλά καί ἀγάπης γιά κάποιους ἀδελφούς, πού πρέπει νά θεωροῦνται, τίς περισσότερες φορές, ὡς θύματα. Ποιός ξέρει μήπως μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ οἱ λόγοι μας φθάσουν καί στά δικά τους αὐτιά καί χτυπήσουν κάποια εὐαίσθητη χορδή μέσα στήν καρδιά τῶν πλανεμένων ἀδελφῶν μας; Κι ἔπειτα, ἂν κοιτάξουμε μέσα μας ἤ ἀναμεταξύ μας, μήπως θά βροῦμε καί εὐθύνη δική μας στήν ἐλλιπῆ κατήχηση τοῦ Ποιμνίου μας καί ἄρα στήν προσχώρηση των ἀδελφῶν μας στήν πλάνη; Ἔχομε ἐφοδιάσει τόν Ὁρθόδοξο Λαό μας μέ τήν γνώση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι «ζῶν καί ἐνεργός καί τομώτερος ὑπέρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον» (Ἐβρ. δ' 12) καί ἰκανός νά διαλύσει τά σκοτάδια τῆς πλάνης; Ὁ ἀκατήχητος Χριστιανός εἶναι ὑποψήφιος αἰρετικός. Ἐκεῖνος μάλιστα πού ἀντιμετωπίζει ὀρθολογικά ἀρκετά θέματα τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας μας, ἢ ἀπορρίπτει τό πολίτευμά της, εἶναι ἤδη κατά μεγάλο ποσοστό ταυτισμένος μέ τήν αἵρεση, γι' αὐτό καί εὐκολώτερα προσχωρεῖ σ' ἐκεῖνο τό προκρούστειο «δόγμα» πού τοῦ προσφέρει ὁ αἰρετικός. Ἄλλωστε, πόσοι ἀπό τούς Χριστιανούς μας ἔχουν ἤδη ἀποκόψει ἀπό τήν ζωή τους παραδόσεις, μυστήρια καί δόγματα ὀλόκληρα καί δέν δέχονται τό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας; Πόσοι Χριστιανοί μας δέν ζοῦν στήν σύγχυση, νοθεύοντας τήν ὀρθή πίστη μέ δεισιδαιμονίες, μέ δοξασίες ἀντιχριστιανικές (ὅπως, φερειπεῖν, ἡ μετενσάρκωση), προστρέχοντας σέ ἀστρολόγους, μέντιους καί μάντις, «θεραπευτές» καί ἐξορκιστές, μελλοντολόγους καί «φωτισμένους»;

Συνεπῶς ἡ Ὁρθόδοξη κατήχηση, ἐντός καί ἐκτός τοῦ κηρύγματος, καθίσταται παράγων ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ στήν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος, καί τήν θωράκιση τοῦ Πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ δέ ἔλλειψή της ἀποτελεῖ κατάσταση ὑψίστου κινδύνου. Καί αὐτό ἰσχύει τόσο γιά τούς πιστούς μας, ὅσο καί γιά μᾶς τούς ποιμένες. Ἔχω τήν γνώμη ὅτι ἡ κατήχηση τοῦ Λαοῦ εἶναι ὁ καλύτερος καί ἀποτελεσματικότερος τρόπος καταπολεμήσεως τῶν αἱρέσεων.

γ) Σημαντικός παράγοντας καί χῶρος γιά τήν ἄσκηση τῆς ποιμαντικῆς στρατηγικῆς γενικῶς καί τῆς ἀντιαιρετικῆς εἰδικότερα εἶναι ἡ ἐνορία. Ἡ ἐνορία ἦταν καί εἶναι ὁ ζωτικός χῶρος

μέσα στον οποίο γεννιέται, αναπτύσσεται, και οικοδομείται ο πιστός. Ποῦ ὅμως νά αναζητήσωμε ἕνα τέτοιο χῶρο; Στίς ὑδροκέφαλες μεγαλουπόλεις, ψυχορραγεῖ μαζί μέ τήν γειτονιά καί ἡ ἔνορία (Ἐχω ὑπόψη μου τίς πολυπληθεῖς καί ἀπρόσωπες ἔνορίες τῶν Ἀθηνῶν). Οἱ ἐξαιρέσεις δέν αἴρουν τό πρόβλημα.

Ὁ νέος ἄνθρωπος ἢ ὁ προβληματισμένος μεσήλικας, πού ἀναζητᾷ φιλικό περιβάλλον, συμπαράσταση στήν ἀνάγκη του, φωτεινά καί ζωντανά παραδείγματα, στοργή, ομάδα γιά συζήτηση, ἀπάντηση σέ ἀπορίες καί προβληματισμούς του, πού θά βρῆ ἀνταπόκριση; Μόνο σέ μιά ζωντανή ἔνορία, μέ τόν ἄγρυπνο ποιμένα της μπορεῖ νά βρεῖ τήν ἀπάντηση καί τόν στηριγμό ὁ ἀναζητητής ἢ ὁ προβληματισμένος ἄνθρωπος. Ἴσως ὁ ἔνοριτης μας, κυρίως μέσα στίς πολυάριθμες καί ἀπρόσωπες ἔνορίες τῶν μεγαλουπόλεων, νά βρίσκεται σέ κατάσταση ὑψηλοῦ κινδύνου καί ἐμεῖς δέν τό γνωρίζουμε. Ἴσως ἀσθενεῖ ἢ πενθεῖ ἢ ὑποφέρει ἀπό οἰκογενειακά προβλήματα ἢ ἔχει ἐγκαταλειφθεῖ ἀπό τούς ἴδιους τούς οἰκείους του.

Σ' αὐτή τήν τραγική καί κρίσιμη κατάσταση τοῦ ἔνοριτη μας θά ἐμφανισθεῖ πιθανῶς ὁ «ἔμπορος τῆς κάλπικης ἐλπίδας», ἕνας «πλασιέ τοῦ ὑπερφυσικοῦ», ὁ προσηλυτιστής μέ τό «εὐγενικό» πρόσωπο, γιά νά τοῦ προσφέρει τήν δῆθεν λύση ὅλων τῶν προβλημάτων του. Μποροῦμε ἄραγε νά ἐπιρρίψουμε σ' αὐτόν ὅλο τό βᾶρος τῆς εὐθύνης;

δ) Καί μιά τέταρτη ἐπισήμανση: Δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι θεραπευτήριο ψυχῶν. Καί οἱ ψυχές πληγώνονται καί ἀρρωσταίνουν εἴτε ἀπό τήν ἁμαρτία εἴτε ἀπό τήν αἵρεση. Καί ἡ μέν θεραπεία τῆς ἁμαρτίας μέσα στήν Ἐκκλησία, εἶναι ἔργο εὐχερέστερο, συνδεδεμένο μέ τήν μετάνοια καί τήν ἐξομολόγηση. Ἡ θεραπεία ὅμως τῆς αἵρεσης εἶναι δυσχερής ἕως καί ἀδύνατη. Γιατί τό θῦμα ἔχει θέσει τόν ἑαυτό του ἐκτός τῆς σώζουσας Ἐκκλησίας καί διακρίνεται συνήθως γιά τήν ὑπεροψία του, τήν ἀμετανοησία του καί τήν ἀπροθυμία του ἢ τήν ἀδυναμία του νά κατανοήσῃ τήν πλάνη του καί νά ἐπανενταχθεῖ στήν Ἐκκλησία. Εἴτε διότι τό ἔχουν πείσει νά πιστεύει ὅτι βρίσκεται στήν ἀλήθεια, εἴτε διότι ἀπειλεῖται μέ διάφορους τρόπους, στήν περίπτωση ἀποχώρησής του ἀπό τήν αἵρεση. Ἐμεῖς βλέπομε -καί

πρέπει νά βλέπουμε- τόν κάθε πλανεμένο ἀδελφό μας ὡς ἀσθενῆ στήν πίστη, ὡς θῦμα πλάνης, ὡς τραυματισμένο ἀπό τούς «ληστές τῶν ψυχῶν». Ἡ συμπεριφορά μας πρέπει νά εἶναι παρόμοια μέ ἐκείνη τοῦ γιατροῦ, ὁ ὁποῖος στούς σωματικά ἀσθενεῖς μάχεται καί χτυπᾷ τήν ἀσθένεια καί ὄχι τούς ἀσθενεῖς. Ἔτσι κι ἐδῶ: ὁ πλανηθεῖς ἀδελφός μας -πού μπορεῖ νά εἶναι καί μέλος τῆς οἰκογενείας μας, πρέπει νά ἀντιμετωπίζεται μέ στοργή καί ἐνδιαφέρον. Δέν τόν ταπεινώνουμε, δέν τόν λοιδοροῦμε, δέν τόν διώκουμε. Στόχος μας δέν εἶναι ὁ αἰρετικός, ἀλλά ἡ αἵρεση. Ὁ αἰρετικός, ἔχει ἀνάγκη μόνο ἀπό τήν βοήθειά μας, τήν ὁποία ὀφείλομε νά τοῦ προσφέρουμε ἐφόσον, βεβαίως, ἔχουμε τίς ἀπαραίτητες γνώσεις καί τίς προϋποθέσεις νά τό κάνουμε. Χωρίς αὐτές καί ἐμεῖς εἶναι ἐνδεχόμενο νά διακινδυνεύσουμε, ἀλλά καί τόν ἀδελφό μας νά μή μπορέσουμε νά βοηθήσουμε. Συμβαίνει μερικές φορές, ὅταν ὑπάρχει ἐκ μέρους μας ἄγνοια καί ἀνεπάρκεια, ἀντί νά βοηθήσουμε στόν προβληματισμό καί τήν ἀνάνηψη τοῦ ἀδελφοῦ μας, νά τόν σπρώξουμε βαθύτερα στά βαλτόνερα τῆς πλάνης. Ἡ πειρα μᾶς ἔχει διδάξει, ὅτι πρόκειται γιά ἔργο πολύ δύσκολο, πού μόνο μέ τήν Χάρη τοῦ Κυρίου, τήν προσευχή καί τήν μεγάλη ὑπομονή μπορεῖ νά ὀδηγηθῆ σέ αἴσιο ἀποτέλεσμα.

6. Συμπερασματική κατακλείδα

«Ἔτοιμοι πρός ἀπολογία»

Μέ ὅσα ἔθεσα ὑπόψη σας συνοπτικά καί ἐπιγραμματικά στήν σημερινή εἰσήγησή μου προσεπάθησα νά ἐπισημάνω ὅτι ὁ ἀγώνας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἰδιαίτερος σήμερα, εἶναι δύσκολος καί πολυμέτωπος καί ἄρα ἀνάλογη πρέπει νά εἶναι καί ἡ συναίσθηση τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνης τῶν ποιμένων. Προβάλλει λοιπόν ὡς ἐπείγουσα ἀνάγκη ἡ κατάρτισή μας πάνω στόν λόγο τοῦ Θεοῦ, ὥστε νά εἴμεθα "ἔτοιμοι ἀεί πρός ἀπολογία παντί τῷ αἰτοῦντι ἡμᾶς λόγον περί τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος μετά πραότητος καί φόβου (Α' Πέτρ. γ' 15-16). Παράλληλα, ἡ κατάρτισή μας αὕτη νά εἶναι ἰκανή νά κατηγήσει, νά ὀδηγήσει καί νά περιφρουρήσει τόν Λαό τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μένει εἰς τόν αἰῶνα καί δέν φοβᾶται τήν αἵρεση. Αὕτη ὅμως ἡ βεβαιότητα δέν ἐπιτρέπει τόν ἐφη-

συχασμό τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀντιθέτως, γεννᾶ μέσα τους τὴν ἀγωνία γιατί κινδυνεύουν ψυχές «ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν».

Τὸ πρόβλημα τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων εἶναι γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας μιὰ πρόκληση. Ἡ πρόκληση τῶν αἱρέσεων εἶναι γιὰ τὴν ἐποχὴ μας μιὰ πραγματικότητα. Οἱ προκλήσεις ὅμως δὲν ἀποτελοῦν πάντοτε ἀπειλή, ὅταν ἀντιμετωπίζονται ὀρθά. Σύμφωνα δὲ μέ τούς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «δὴ γάρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν» (Α΄ Κορ. ια΄ 19). Ἐπομένως, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἐξαλείψουμε τὴν πρόκληση τῶν αἱρέσεων, μπορούμε ὅμως νὰ τὴν μεταστρέψουμε σὲ εὐκαιρία γιὰ μᾶς, ἢ νὰ ἀναβάλουμε τίς καταστροφικὲς συνέπειες τῆς πλάνης.

Ἄς δοῦμε, λοιπόν, τὴν πρόκληση τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων, ὄχι μόνον ὡς ἀπειλή γιὰ τὸ Ὁρθόδοξο Ποίμνιο, ἀλλὰ καὶ ὡς εὐκαιρία γιὰ μιὰ ὀρθότερη ποιμαντική. Ὀφείλομε νὰ βροῦμε τὰ πνευματικὰ -ποιμαντικὰ ἀντισώματα, τὰ ἀντίδοτα, πού θὰ καταστήσουν τούς Ὁρθόδοξους Χριστιανούς, τὸ «ἐμπεπιστευμένον ἡμῖν ποιμνιον» (Πράξ. κ' 28), ἄτρωτους στὰ βέλη τῆς πλάνης καὶ τίς μεθοδεύσεις τοῦ «πατρός τοῦ ψεύδους» ἀνίκανες νὰ βλάψουν καὶ νὰ ἀπωλέσουν ψυχές.

Ὁ ποιμένας μεριμνᾶ γιὰ νὰ προστατέψει τὸ ποιμνιό του, πονᾶ γιὰ τὴν ἀπώλεια ψυχῶν, ἀναζητεῖ τὸ «πλανώμενον», θεραπεύει πληγές, πάντοτε μέ στοργή καὶ ἀγάπη, χωρὶς μισαλλοδοξία καὶ φανατισμό, χωρὶς ὑστεροβουλία. Ἀκόμη, θὰ γίνεῖ ὁ «συγκυρηναῖος» τῆς οικογένειας ἐκείνης πού θρηνεῖ γιὰ τὴν ἐμπλοκή τοῦ παιδιοῦ της στὰ δίκτυα τῆς πλάνης. Ὁ ποιμένας λοιπόν πρωτίστως πρέπει νὰ γίνεῖ ὁ δέκτης τῶν ἀναζητήσεων καὶ τῶν ἀμφισβητήσεων τοῦ ποιμνίου του, ἐν τῇ γενέσει τους, τῶν προβλημάτων καὶ τῶν προβληματισμῶν του, προτοῦ ἐμφανιστεῖ στὴν πόρτα τοῦ Ὁρθόδοξου πιστοῦ ὁ «διαφορετικός», «ὁ πρόθυμος», μέ τὸ γλυκὸ πρόσωπο, τὸ θερμὸ «ἐνδιαφέρον» καὶ τὸν «βομβαρδισμό τῆς ἀγάπης» του προσηλυτιστής, ὑποσχόμενος τὴν ἐπίλυση κάθε προβλήματος πνευματικοῦ, οικογενειακοῦ ἢ κοινωνικοῦ. Βασικῆς σημασίας ὅμως γι' αὐτὸ εἶναι ἡ σωστή, ἔγκαιρη καὶ ὑπεύθυνη κατάρτιση καὶ δραστηριότητά μας στὴν ἀντιμετώπιση αὐτῆς τῆς ἀπειλῆς.

Πρός τόν σκοπό αυτό εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖο, στά πλαίσια τοῦ σεβασμοῦ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καί τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων κάθε πολίτη, νά δραστηριοποιηθοῦν ἐγκαίρως ὁ ποιμένας καί οἱ συνεργάτες του καί στόν εὐαίσθητο καί νευραλγικό αυτό ποιμαντικό τομέα, ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ὀρθή ποιμαντική ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων. Καί ἡ κατάρτιση στελεχῶν, συνεργατῶν τῶν ποιμένων στήν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία, ἀπαραίτητη καί ἐπιβεβλημένη.

Ἱερατική Σύναξη
Ἱ. Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ, Αγίου Ὁρους
καί Ἀρδαμερίου
17.3.2015